SUMMARY

The cannibalistic museum

Jacques Hainard, director of Musée d'Ethnographie de Neuchâtel (MEN), Switzerland, is renowned and somewhat controversial for his temporary exhibitions shown annually since 1989. The exhibitions with their daring and provocative approach to current political and cultural fashions have served as an important source of inspiration for colleagues throughout Europe, who share the same eagerness to question and debate traditional ideas governing museum collecting and outreach. Eva Persson, herself a distinguished master of exhibi-

tions for, inter alia, Riksställningar and Arbetets Museum, Norrköping, now teaching at Linköpings University, has followed the development of Hainard's work over the years. Here she gives her impressions of the 2003 exhibition at Neuchâtel, *Le musée cannibale*, where the presentation of foreign cultures in ethnographic museums is staged as a cannibalistic ritual.

Eva Persson

Utställningsproducent,

lektor i kultur- och mediegestaltning.

Linköpings universitet/Campus Norrköping.

e-post: for@bahnhof.se

*Jacques Hainard*COLLECTIONS PASSION
— OM SAMLARES LIDELSE

Att efter mindre än två år finna sig som museichef, till råga på allt ett för etnografiskt museum, innebär att en rad grundläggande frågor oundvikligen måste ställas av den som befinner sig i denna både spännande och riskabla situation.

Museet, förvaringsplats och vårdare av etnografiska föremål, de äldsta från 1700-talet, hopsamlade av köpmän, resenärer, missionärer och forskare, inordnar sig antingen vi vill eller inte, i en subtil och sammansatt historia. Historien är materialiserad i mer och mindre specialiserade samlingar och vi har i museet funnit det angeläget att nu precisera vår utgångspunkt innan vi inleder vårt stora äventyr vid 1900-talets slut.

Den tidigare blomstrande verksamheten, vars framtid tycktes säkrad, den ovanliga mångsidigheten i samlingar, har fått oss att reflektera över motiven hos den del mänskligheten som ägnar sig åt att musealisera (*museographier*) den andra delen. Relationen samling-institution har hittills först och främst handlat om att vårda och bevara.

Som högst oväntade arvingar till general Charles-Daniel de Meurons klassiska kuriosakabinett, ansvariga för åtskilliga prestigefyllda samlingar från faraonernas Egypten, från Angola och Sahel ställs vi också inför frågan om samlingarnas juridiska status: å ena sidan tillkomna genom röveri, stöld eller plundring, å andra sidan förhärlicade, eftersom deras innehåll av samlare räddats från att oåterkalleligen förstöras och försvinna. Vi kan idag inte undandra oss frågan om rättsgrunden för vår verksamhet. Museet fortsätter att klassificera, att konkretisera och bevisa historien, men ett skifte pågår och museimannen måste på nytt pröva giltigheten i sina observationer. Det räcker inte längre att påstå, att hopa bevis i utställningar och texter, utan vi måste öppna en dialog med publiken och räkna med den på allvar. Och att tillsammans med våra besökare ställa frågor om det allmänmänskliga och att avtacka de innebörder som förefaller samtidigt så likartade och så skiljaktiga.

Detta för naturligt över till frågor kring de individuella samlarna, till drivkrafterna bakom deras passionerade samlande som givit namn åt utställningen, *Collections passion*. Det var vår mening att söka få grepp

om denna drift, denna mani: att redovisa förklaringar och att erbjuda ett gensvar på samlarnas beteende. Men snart nog förstod vi att denna passion inte bara var svår att definiera, utan också svår att fånga när den ledde oss åt alla möjliga håll.

Vad ger egentligen de förklaringar som hänvisar till ägarinstinkten, benägenheten att hopa ägodelar, det estetiska nöjet, det vetenskapliga utbytet? Vi har naturligtvis kunnat konstatera, att detta, att äga en samling, ger prestige, berömmelse, inflytande, att den ofta bevisar rikedomens makt.

Och vad ger förklaringen att samlingen fungerar som en spegel där samlaren ger idealbilden av sig själv, som

– tvärtemot spegelbilden av Snöviks svärmoder – alltid skulle ge svaret: du är den vackraste, i sanning den bästa och störste samlaren!

Kan samlandet tolkas som perverst, då det berövar någon annan äganderätten till det åtrådda föremålet? Hur ställa sig till förklaringar som attt samla är synonymt med att spekulera, eller att kämpa mot den död ingen kan undvika?

(Så inleder Jacques Hainard förordet till sin första utställningskatalog för MEN 1989. Den innehåller inte mindre än 25 texter av olika författare – bland dem James Clifford och Hugues de Varine.)

TOMAS JOHANSSON (1950–2003)

(cont. from p. 103)

From the 1970s to his death Tomas Johansson was the central forerunner for Swedish experimental archaeology.

After university studies he worked as archaeologist at the regional museum of Jämtland in Östersund, but left after some years irked by the institutional bureaucracy.

He was eager to start in earnest his lifelong quest for insight into the technology needed to produce the marvels of prehistoric handicraft on show in museums. It was equally as important to save the knowledge and understanding of prehistoric technology as to save the artefacts themselves. This knowledge, however, was undervalued. It could possibly be found among people, often living in distant places, who still used and perpetuated traditional skills. In 1982 he initiated practical research into various ancient techniques and simultaneously taught them in courses at Bäckedal 'folk high school'. He founded the Association and Institute for Prehistoric Tech-

nology and started a series of booklets 'Forntida Teknik' (Ancient Technology). He travelled extensively, from Africa to Siberia and in cooperation with STV made a documentary about traditional life among the Evenki and Nents.

He broadened his international contacts and – while participating in the excavations at Staraja Ladoga – became one of the initiators of EXARC, a European network for experimental archaeology of which he ultimately became chairman. On the internet he instituted the site www.forntidateknik.z.se comprising over 1000 pages on ancient technology and experimental archaeology, which has attracted more than 600 000 visitors since 1996.

Responsibility for the site has now been taken over by Arwo Pajusi, Kalmar Museum. Within short the site will be found at www.forntidateknik.se.

Nordisk Museologi has chosen to reprint two early texts by Tomas Johansson which mirror the evolution of his ideas.